

PRZEGLĄD RUSYCYSTYCZNY
2008, nr 1 (121)

Alona Ostrowska

Poznań

STRATEGIE TRANSLATORSKIE
W ROSYJSKICH TŁUMACZENIACH
UTWORÓW BOLESŁAWA LEŚMIANA

Urszula Zalewska-Okrutna w artykule *Czy mężczyzna może być tłumaczem?* pisze, że „zawód tłumacza wybierają, i z powodem później wykonują, ci, którzy posiadają pewne cechy, niekoniecznie pokrywające się z cechami typowo męskimi czy typowo kobiecymi [...]. Cechy dobrego tłumacza są więc w dużej mierze cechami dobrego komunikatora”¹.

Jednak czytając recenzje tłumaczeń, można zauważyć pewne tendencje w ocenianiu przekładów ze względu na płeć tłumacza. Kobietom-tłumaczkom zarzuca się zbytne wzmocnienie ekspresji utworu przekładanego, częste sięganie po powtórzenia, mówienie „własnym” głosem. Rosyjski krytyk przekładów — Jefim Etkind, recenzując tłumaczenia Anny Achmatowej i Marii Cwietajewej, pisał:

Мария Цветаева повысила напряжение прежде всего тем, что усилила каждое слово. Повторения, нагнетания, усиления — все это от Цветаевой².

В переводах слышется голос самой Ахматовой с характерным для нее серьезной торжественной мечтательностью, раздумчивой сосредоточенностью, точной лирической интонацией, ненавязчивым, переходящим в говор напевом, звучным и гулким полногласием³.

Również Bolesław Leśmian zauważył, że francuskie tłumaczenia Bronisławy Ostrowskiej mają następujące cechy:

¹ U. Zalewska-Okrutna: *Czy mężczyzna może być tłumaczem?* W: *Teoria i dydaktyka przekładu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Wydział Filologiczny Wszechnicy Mazurskiej w Olecku*. Red. K. Hejwowski. Olecko: Wszechnica Mazurska 2003, s. 186.

² Е. Эткинд: *Четыре мастера (Ахматова, Цветаева, Самойлов, Мартынов)*. W: *Мастерство перевода. Сборник седьмой 1970*. Москва: Советский писатель 1970, s. 42 (wszystkie tłumaczenia filologiczne są zaznaczone kursywą i dokonane przeze mnie — A. O.).

³ Tamże, s. 37.

Poetka mówi własnym językiem, opowiada o sobie, o dziwach własnych marzeń, o zawitych drogach własnych poszukiwań⁴.

W ocenach przekładów dokonanych przez mężczyzn-tłumaczy podkreśla się sprawność w operowaniu słowem, mistrzowskie opanowanie języka, eksperymentowanie rytmami:

Давиду Самойлову чужда всякая риторика, и дурная, и хорошая. Его привлекает отягощенное смыслом, адекватное предмету или действию, полновесное слово, точный, весомый эпитет, содержательная, осмысленная звукопись. Смелость в использовании многообразнейших ритмов⁵.

Również polski poeta Bolesław Leśmian, zafascynowany rosyjską poezją, szczególnie wysoko cenił tłumaczenia swojego przyjaciela Konstantyna Balmonta, który:

[...] misternie okrasza swój przekład słowami jednakowobrzmiącymi w obydwu językach. Twórca je przekładał, zaś przekładca tworzył, przeżywając raz jeszcze i całość i szczegóły, i raz jeszcze szukając słów i zdań, najbliższych roztaczającym się przed jego oczyma obrazami⁶.

Nie wydaje mi się, żeby te sądy były zbyt subiektywne. Wszakże krytycy mają przed sobą przekład. Czy w tych recenzjach zostały (bez uprzednich założeń) wychwycone cechy charakterystyczne dla kobiet-tłumaczek i mężczyzn-tłumaczy? Czy kobiety i mężczyźni jako tłumacze-komunikatorzy sięgają po odmienne strategie translatorskie? Zanim odpowiemy na te pytania, zobaczmy, co na temat różnic w języku kobiet i mężczyzn piszą językoznawcy i krytyka feministyczna.

BIOLEKT

Krytyka feministyczna zaczęła pisać o różnicach w języku kobiet i mężczyzn w latach 70., z czasem studia z tego zakresu przekształciły się w odrębną dziedzinę wiedzy „gender studies”⁷. Również językoznawcy dostrzegli, że język różni się ze względu na płeć i wiek osoby mówiącej.

⁴ B. Leśmian: *Liryka francuska*. Przekładz Bronisławy Ostrowskiej. Cyt. za: *Pisarze polscy o sztuce przekładu 1440–1974. Antologia*. Wybór, wstęp i komentarze E. Balcerzan. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie. 1977, s. 194.

⁵ E. Эткинд: *Четыре мастера...*, s. 53.

⁶ B. Leśmian: *Słowacki w przekładzie rosyjskim*. W: *Pisarze polscy...*, s. 196.

⁷ Zob. Z. Kloch: *Język i płeć: różne podejścia badawcze*. „Pamiętnik Literacki” 2000, nr 1, s. 141–160.

Polscy badacze Teresa Skubalanka⁸ i Aleksander Wilkoń⁹ zaproponowali na oznaczenie mówionej odmiany polszczyzny uwarunkowaną przez czynniki biologiczne — terminy: styl biologiczny oraz biolekt. Rosyjscy naukowcy korzystają z terminu *genderlekt*¹⁰.

Kwiryna Handke uważa natomiast styl kobiecy za *metastyl*¹¹, który istnieje w relacji do innych sposobów mówienia, stamtąd czerpie swoje podstawowe elementy, zmieniając jedynie ich frekwencję. Najbardziej znamieną cechą tego stylu jest ekspresywność, „przejawiającą się w upodobaniu do częstego używania środków ujawniających emocje: zgrubień, zdrobnień, wykrzyknień, wyrazów dźwiękonaśladowczych, przerywników”¹².

Odrębności w mówieniu kobiet i mężczyzn są niewątpliwe, dają się obserwować na każdym bez mała poziomie organizacji języka i wypowiedzi: w planie morfologicznym, leksykalnym, składniowym, widać je w użyciu odmiennych **stylów** i **strategii komunikacyjnych**¹³.

Również w odmianie mówionej języka występuje problem zróżnicowania płciowego. Niektórzy uważają, że mężczyźni i kobiety w odmienny sposób opisują otaczającą ich rzeczywistość: mężczyźni zwięźle, kobiety obszerniej¹⁴. Małgorzata Kasperczak podaje kolejne różnice w pisarstwie kobiet i mężczyzn. Są to:

- 1) chęć jak najdokładniejszego wyrażenia myśli przez kobiety poprzez nagromadzenie słów (przede wszystkim przymiotników i przysłówków);
- 2) precyzyjne wyrażanie się przez mężczyzn przy użyciu znacznie mniejszej liczby wyrazów;
- 3) ukazywanie w wypowiedziach ich stanów wewnętrznych: przeżywanych emocji, odniesionych wrażeń;
- 4) kreowanie przez respondentów obrazów ich siły i męskości oraz odniesionych przez nich sukcesów¹⁵.

⁸ Zob. T. Skubalanka: *Założenia analizy stylistycznej*. W: *Problemy metodologiczne współczesnego literaturoznawstwa*. Red. H. Markiewicz, J. Sławiński. Kraków: Wydawnictwo Literackie 1992, s. 261.

⁹ A. Wilkoń: *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*. Katowice: Uniwersytet Śląski 1987, s. 91. Zob. M. Kasperczyk: *Biolekty we współczesnej polszczyźnie, czyli o języku Marsjan i języku Wenusjanek. Na przykładzie języka studentów i studentek poznańskich uczelni wyższych*. Poznań: Poznańskie Studia Polonistyczne 2004.

¹⁰ Zob. *Введение в гендерные исследования. Часть I. Учебное пособие*. Ред. И. Жеребкина: Харьков, Санкт-Петербург: Аспект-Пресс 2001, s. 530.

¹¹ K. Handke: *Styl kobiecy we współczesnej polszczyźnie kolokwialnej*. „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”. T. 26 (1990).

¹² Z. Kloch: *Język i płeć ...*, s. 142.

¹³ Tamże, s. 154 (wszelkie podkreślenia moje — A. O.).

¹⁴ M. Kasperczak: *Biolekty we współczesnej ...*, s. 17.

¹⁵ Cyt. za: M. Kasperczak: *Biolekty we współczesnej ...*, s. 17.

Aby sprawdzić różnice w strategiach translatorskich tłumaczek i tłumaczy, proponuję przeanalizować wybrane serie translatorskie utworów Bolesława Leśmiana, które składają się z przekładów dokonanych przez przedstawicieli różnych płci. Zanim to jednak uczynimy kilka słów komentarza odnośnie do punktu trzeciego i czwartego. Ukazywanie w wypowiedziach stanów wewnętrznych: przeżywanych emocji, odniesionych wrażeń — to główne wyznaczniki funkcji ekspresywnej poezji, która nie ma nic wspólnego z kategorią płci. Nas będzie jednak interesować to, czy w przekładach dokonanych przez kobiety możemy mówić o wzmocnionej ekspresji w porównaniu z ekspresją zawartą w oryginale.

Cechy opisane w punkcie czwartym w przypadku wierszy Leśmiana — kreowanie przez respondentów obrazów ich siły i męskości oraz odniesionych przez nich sukcesów — występują rzadko¹⁶.

SERIE TRANSLATORSKIE

Tłumaczenie wiersza Bolesława Leśmiana *Żołnierz (Солдат)* dokonane przez Marię Pietrowych znajduje się w osobnym tomie *Стухи (Wiersze)*, przełożonym przez trzynastu tłumaczy¹⁷. W 1997 roku ukazała się kolejna wersja tego utworu — było to tłumaczenie Natalii Astafiewej¹⁸. Pięć lat później na rosyjskim rynku czytelnicy pojawiły się tłumaczenia Gennadija Zeldowicza¹⁹, który również podjął próbę przyswojenia tego utworu literaturze rosyjskiej.

Wiersz Leśmiana *Żołnierz* ma regularną budowę. Jest to pięciostopowiec trocheiczno-amfibrachiczny w toku dierezowanym, w klauzulach dystychów występują dokładne rymy parzyste 13a 13a. W tłumaczeniu Gennadija Zeldowicza budowa utworu została zmodyfikowana, występuje tu czterostopowy amfibrach z dokładnymi rymami 12a 12a. Maria Pietrowych nie przywiązuje wagi do wersyfikacji, w jej przekładzie występują zarówno wersy składające się z czternastu sylab, jak i dystychy trzynastozgłoskowe. Pojawia się także połączenie 14a 13a.

¹⁶ Wyraźny podział na żywioł męski i kobiecy oraz triumfującego mężczyzny nad kobietą znajdziemy m.in. w wierszu Bolesława Leśmiana *Sidi-Numan*. Por. B. Leśmian: *Poezje*. Warszawa: Prasowe Zakłady Graficzne 1995, s. 86–87.

¹⁷ Б. Лесьмян: *Стухи*. Пер. А. Гелескул. Москва: Издательство Художественная литература 1971, s. 117–121 (przy korzystaniu z tego tłumaczenia będę sięgała po skrót: МР).

¹⁸ Б. Лесьмян: *Солдат*. Пер. Н. Астафьева. В: Н. Астафьева, В. Британишский: *Польские поэты XX века. Антология/Поeci polscy XX wieku. Antologia*. Т. 1. Санкт-Петербург: Алетея 2000, s. 63–65 (przy cytowaniu tego tłumaczenia będę korzystała ze skrótu: Пп)

¹⁹ Б. Лесьмян: *Zielony dzban/ Зеленый жбан*. Przeł. G. Zeldowicz. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika 2004, s. 77–79 (dalej stosuję skrót: Zd).

Natalia Astafiewa jest bardziej konsekwentna i trzyma się określonej miary, zmieniła budowę wiersza na czterostopowy tok anapestyczny z hiperkataksem. Dla tej tłumaczki charakterystyczne jest sięganie po rymy przybliżone, niedokładne: „помешкав” (zwlekając) — „потешно” (zabawnie), „минуть” (minąć) — „безнивность” (beznivność), „лютой” (okrutnej) — „минуты” (minuty), „несется” (niesie się) — „солнца” (słońca), „неумело” (nieumiejętnie) — „неба” (nieba). Jest to sprzeczne z poetyką Bolesława Leśmiana, który zawsze tworzył rymy dokładne. Powiedziałabym nawet, że w przypadku jego poezji możemy mówić o „hiperdokładnych” rymach. Poeta zmieniał wyrazy w klauzulach tak, aby przestrzeń rymowa współbrzmiała jak najdokładniej, na pierwszy plan wysuwając funkcję instrumentacyjną rymów. Taka praktyka powodowała modyfikacje istniejących słów. Kilka przykładów z wiersza Leśmiana *Żołnierz*: „(ręka) wyśmiewna” — „drewna”, „(śmieszności) trocha” — „pokocha”.

Tłumaczki: Natalia Astafiewa i Marii Pietrowych mają problemy z wypełnieniem poszczególnych wersów, sięgają po wypełniacze, tzw. wate. W tłumaczeniach kobiet tę rolę przyjmują zaimki, przysłowki, wszelkiego rodzaju powtórzenia:

Возвратился солдат издалече
Только **весь был** изранен, **был весь** изувечен²⁰.

[...] Что ходить **уж** не мог, не ходил **он**, а прыгал²¹.

„**Я** ходок не худой, хоть соснина худая
Вечность пеший пройду **я**, дойду хоть куда **я**”²².

И взявшись за руки **крепко** пошли без промешки [...] ²³.

[...] Путь держали, друг в друге души **уж** не чая²⁴.
[...] Колтыхали **вприскокку, нескладно, нелепо**²⁵.

²⁰ Пп, s. 63 (tu i dalej tłumaczenia filologiczne analizowanych przekładów moje — A.O.):

Wrócił żołnierz z daleka
Tylko cały był ranny, był cały okaleczony.

²¹ Tamże.

Co aż nie mógł chodzić, nie chodził on, a skakał.

²² Tamże, s. 64.

Ja piechur nie marny, choć sośnina marna
Wieczność pieszy przejdę, dojdę choćby dokąd ja.

²³ МР, s. 120

I wzięwszy się za ręce mocno poszli bez zwłoki [...]

²⁴ Пп, s. 65

Drogę trzymali, poza sobą nie widząc świata bożego.

²⁵ МР, s. 121.

Kołychali? się podskocznie, niezdarnie, niedorzecznie.

W tłumaczeniu Marii Pietrowych znajduje się fragment, w którym zaimек „я” występuje trzykrotnie w jednym dystychu:

Я из хворой сосинки, но хожу я не худо,
Вечность пехом пройду я, недалеко дотуда²⁶.

Taka częstotliwość nie jest uzasadniona, w oryginale czytamy bowiem:

Marna ze mnie sośnina, lecz piechur nie marny,
Przejdę wieczność piechtami, chociażem niezdamy²⁷.

Gennadij Zeldowicz lepiej poradził sobie z tym fragmentem — nie wikła się on w powtórzeniu zaimków osobowych, unika powtórzeń:

Не буду сосниной от века до века,
Пойду через вечность пускай и калека²⁸.

W tłumaczeniach Marii Pietrowych i Natalii Astafiewej dochodzi do znacznej redukcji neologizmów Leśmiana. Obawa przed eksperymentowaniem ze słowem powoduje, że przekłady kobiet są ubogie semantycznie, tłumaczki powielają tylko najprostsze schematy słowotwórcze z przedrostkiem „без-” (bez-): np. „безлесье” (bezlas), „безлужье” (bezkałuże), „безнивнось” (bezniwność) — Natalia Astafiewa; „безвестье” (bezwiadomość), „безполе” (bezpole), „безречь” (bezrecze), „безлесье” (bezlas) — propozycje Marii Pietrowych. Można nawet zauważyć, że ta grupa neologizmów uległa rozszerzeniu: w przekładach występują nowe wyrazy, których brak w oryginale. Jednak tłumaczki zrobiły to kosztem innych innowacji językowych, bezskutecznie będziemy tu szukać ekwiwalentów takich słów, jak: „poskok”, „wyrwas”, „niedopląs”, „wyskoczny”, „wyśmiewna”, „trocha”. Maria Pietrowych odważyła się na wprowadzenie gminnego wyrazu „пехом” (piechota, na piechotę), który budową nawiązuje do istniejącego w języku rosyjskim słowa „бером” (biegom). Natalia Astafiewa „piechtami” przetłumaczyła „пеший” (pieszy), bez żadnych przywołań skojarzeniowych. Leśmianowskie wyrażenie „przejdę piechtami” swoją budową przywołuje szereg asocjacji, które wywołuje końcówka narzędnika liczby mnogiej „-ami”, „przejdę nogami, butami”.

²⁶ MP, s. 119.

Jestem z chorej sosenki. Lecz nie chodzę ja kiepsko,
Wieczność piechota przejdę ja, niedaleko dotąd.

²⁷ B. Leśmian: *Poezje...*, s. 183–185.

²⁸ Zd, s. 78.

Nie będę sośniną od stulecia do stulecia
Pójdę przez wieczność, niechaj i kалека.

Przekład Leśmianowskich neologizmów przez Gennadija Zeldowicza jest niesłychanie urozmaicony, wzbogacony w różnego rodzaju innowacje językowe, obfituje w gry słowne, np.: „тьма без оконца” (ciemność bez okienka) — zmiana wyrażenia frazeologicznego (ciemność bez końca). Tłumacz wykazał się pomysłowością w budowaniu nowych czasowników: „причухать”, „дотрюхать”. Inne przykłady: „шкандабь” (kuśtykale) — (od wyrazu gwarowego „шкандыбать” — kuśtykać), „счекрыженных (брата)”. Często skojarzenia onomatopeiczne stają się głównym mechanizmem budowania nowych słów: „греготать” (gregotać), „звонарить” (dzwonić), „культяпать” (kikutować) — (od wyrazu „культя” — kikut), „ни таку ни тикю” (ni tiku ni taku; jako onomatopeiczny odpowiednik zegara).

Gennadij Zeldowicz przełożył wiersz Leśmiana w taki sposób, jak gdyby polski poeta napisał go po rosyjsku, odrzuca on ograniczenia narzucone przez polski oryginał. Andriej Bogusławski we wstępie do *Zielonego dzbanu* / *Зеленого жбана* również zauważył, że tłumacz:

[...] ze zdumiewającą wirtuozerią z całego bogactwa języka rosyjskiego, ze wszystkich jego zasobów, wydobywa nuty tak wierne Leśmianowi, że głos polskiego poety z siłą w najmniejszym stopniu nieosłabioną zlewa się w jedno z dźwiękiem rosyjskim. Ma się wrażenie, i trudno w tym odczuciu pomylić, że gdyby Leśmian pisał swoje wiersze po rosyjsku, napisałby je dokładnie lub prawie dokładnie tak²⁹.

Natalia Astafiewa natomiast zamiast tworzenia neologizmów w języku rosyjskim w swoim tłumaczeniu wiersza *Żołnierz* często korzysta z żywiołu języka potocznego: „вытурить” (wypędzić, wywalić), „шалае — валае” (byle jacy). Pojawia się tu także wulgaryzm „дура” (durna), który wzmacnia ekspresję przekładanego utworu:

Тела разве что треть, а родскоков две трети!
Спать с подругой таким **дур** не сыщешь на свете!³⁰

Oryginał:

Z takim w łożu mam tańczyć do śmierci?
Ciała ledwo ćwierć miary, a skoków — trzy ćwierci!³¹

²⁹ A. Bogusławski: *Rosyjski Leśmian redivivus*. W: Б. Лесьмян: *Zielony dzban/Зеленый...*, s. 9.

³⁰ Пп, s. 64.

Ciała chyba z jedna trzecia, a podskoków dwie trzecie!
Spać z podrygą takich durnych nie znajdziesz na świecie!

³¹ B. Leśmian: *Poezje...*, s. 183.

Również zastosowane w tłumaczeniu wykrzykniki przekazują oburzenie kobiety. Maria Pietrowych także zamiast „odmładzania” języka, zdejmowania ze słów „czapek niewidek”, korzysta z potocznych wyrażen: „колченогий” (kulawy), „скоморох” (kuglarz), „милага” (miła) oraz ze słów o mocnym ładunku emocjonalnym: „проваливай живо” (zmykaj żywo). Dodatkowo tłumaczka wprowadza archaizmy — „недужный” (cierpiący), „служивый” (żołnierz), a Natalia Astafiewa wyraz gwarowy — „зазноба” (luba).

Zanim przejdę do krótkiego podsumowania, chciałabym się podzielić spostrzeżeniami, dotyczącymi płci bohatera lirycznego utworu przekładanego. W tomiku poetyckim Leśmiana *Łąka* znajduje się wiersz *Wiatrak*, który został przetłumaczony na język rosyjski przez Marię Pietrowych i Natalię Astafiewą. W zależności od tego, w jaki sposób tłumaczki przetłumaczyły tytuł utworu — *Мельница* czy *Ветряк*, zmieniało się zachowanie głównego bohatera utworu. W propozycji Marii Pietrowych bohaterka wiersza „мельница” — żeńska personifikacja — kokietuje przechodniów, zwraca im w główkach swoim tańcem w krynolinach:

Ты посохом дорожным пригвождена плотно.
Кого ж твои **ужимки** пленили, настигли?
Кому скуфьей дубовой киваешь бесчетно?
Кому предзначаешь свои **фигли-мигли**?³².

Możliwie, że Natalia Astafiewa zauważyła niebezpieczeństwo, które niesie ze sobą personifikacja kobieca, znalazła ekwiwalent rodzaju męskiego dla tego wyrazu — „ветряк”. Dla pewności także zmieniała niezbyt męskie ubranie Leśmianowskiego wiatraka z „drewnianego krenolinu” na „дубовый кафтан” (dębowy kaftan), dodała bohaterowi lirycznemu powagi — „великан” (wielkolud) i męskości potrzebnej do zadawania metafizycznych pytań. Oto jak ten sam fragment brzmi w przekładzie tej tłumaczki:

Странник, посохом пригвожденный к месту,
Чтобы значили твои **судороги, вздрог**?
С кем так говоришь каждым взмахом, жестом,
Деревянным клобуком кланяясь с дороги?³³.

³² МР, s. 75.

Ты kijem podróżnym przygwożdżona mocno,
Когоż твои miny zniewoliły, dopadły?
Кому skufią dębową kiwasz niezliczenie?
Кому przeznaczasz swoje figle-migle?

³³ ПП, s. 63.

Wędrowcze, kijem swoim przygwożdżony do miejsca,
Cóż oznaczają twoje skurcze, drgnięcia?

Są to zupełnie odmienne wiersze, chociaż mają one jeden pierwowzór.

W zależności od sposobu przetłumaczenia wyrazu, który ma dwa lub jeden rodzaj gramatyczny w języku docelowym, zmianie ulega zachowanie bohatera utworu zgodnie z istniejącymi w społeczeństwie stereotypami zachowań kobiet i mężczyzn.

Podobnie jak w poprzednich tłumaczeniach, w przekładach tego utworu kobiety wprowadzają po kilka przymiotników, powtórzenia, przysłowki, co jest sprzeczne z oryginałem i stylem poetyckim Bolesława Leśmiana, który unikał „pustosłowia”. Preferował przymiotniki odczasownikowe, w których cecha przedmiotu była powiązana z jego czynnością: „chętna równina”, „wiatrak odsłonięty”:

— tłumaczenie Marii Pietrowych:

Ты мельница, на радость **окрестным** долинам
И всем мирам **окрестным**, танцуешь **преловко**³⁴.

— tłumaczenie Natalii Astafewej:

Посреди **пустых** равнин высясь великаном
Всем мирам открыт ветряк, **стройный, древоглавый**³⁵.

— oryginał:

Piętrząc się nad ugorów chętną mu równiną,
Wiatrak, na wszystkie wokół odsłonięty światy, [...]³⁶.

Przeprowadzone porównania tłumaczeń nie pozwalają wyciągnąć jednoznacznych wniosków. Wydaje się jednak, że możemy mówić o pewnych tendencjach w tłumaczeniach wykonywanych przez przedstawicieli różnych płci, o preferowaniu określonych strategii translatorskich przez tłumaczy i tłumaczki. Kobiety częściej korzystają z amplifikacji przymiotnikowej, zaimkowej, przysłówkowej, rzadziej eksperymentują ze słowem, co powoduje znaczną redukcję gier słownych i innowacji językowych, mają problemy z tworzeniem dokładnych, niebanalnych rymów. Wzmacniają ekspresję utworu wprowadzeniem wulgaryzmu

Z kim tak płomiennie rozmawiasz każdym machnięciem, gestem,
Drewnianym kłobukiem kłaniasz się przy drodze?

³⁴ МР, s. 75.

Ty, wiatraku, na radość okolicznym dolinom
I wszystkim światom okolicznym, tańczysz bardzo zgrabnie.

³⁵ ПП, s. 63

Pośród pustych równin wznosisz się jak wielkolud,
Wszystkim światom odsłonięty wiatrak zgrabny, z drewniana głową.

³⁶ Cyt. za: B. Leśmian: *Poezje...*, s. 135.

lub wyrazem potocznym o negatywnym zabarwieniu emocjonalnym. Ich język jest bardziej przestarzały, tłumaczki chętnie sięgają po archaizmy, nie zawsze udaje się im utrzymać regularną budowę wersyfikacyjną utworu. Zarzucanie kobietom, że mówią „własnym głosem”, często ma miejsce, gdy kobieta jest jednocześnie i tłumaczką, i poetką. Ale ten problem dotyczy przedstawicieli obu płci. Zarówno styl twórcy, jak i twórczyni może w znacznym stopniu wpłynąć na jakość tłumaczenia.

Alena Ostrovskaya

TRANSLATION STRATEGIES OF RUSSIAN TRANSLATION
OF BOLESŁAW LEŚMIAN'S POEMS

Summary

Analyzing series of translations the author of the article, is trying to answer questions — which translation strategies are used by men- and which — by women-translator; does female style of writing influence the quality of translations.

As a result of analysis it turned out that Maria Petrovykh, Natalia Astafieva would often use adjective amplifications and added pronouns and conjunctions to complete verses. They also made their translations more expressive.

Gennady Zeldowich chose completely another tactic. His translations are utterly different from female ones. They are concise and have more neologisms.

Алена Островская

ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ В ПЕРЕВОДАХ
ПРОИЗВЕДЕНИЙ БОЛЕСЛАВА ЛЕСЬМИАНА НА РУССКИЙ ЯЗЫК

Резюме

Автор статьи, анализируя серии переводов стихов Болеслава Лесьмяна, старается ответить на вопросы — какими определенными переводческими стратегиями пользуются переводчики, а какими — переводчицы; можно ли говорить о влиянии женского стиля на качество перевода.

В результате анализа оказывается, что Мария Петровых и Наталья Астафьева прибегают к прилагательной амплификации, заполняют размер стиха союзами, местоимениями, повышают экспрессию перевода.

Геннадий Зельдович выбирает совершенно другую тактику. Его перевод отличается от переводов женщин лапидарностью, свежестью, большим количеством языковых инноваций.